

Landsmålsarkivets frågelista M 146

ARBETSFÖRDELNINGEN INOM LANTHUSHÅLLET.

Syftet med föreliggande frågelista är att i viss mån utforska den i orten av ålder gånge fördelningen av det med gårdens - och ibland även hushållets - skötsel förenade arbetet del mellan könen (husbonde och husmor, män och kvinnor), dels mellan olika åldersklasser (åldringar, medelålders och barn),

1. Vilka äro ortsmålets beteckningar för sådant arbete, som anses åligga männen (karlgöra) och sådant, som det tillkommer kvinnorna att sköta (käringsysslor)? Finnas särskilda ord, som beteckna de göromål, som åligga barn och åldringar?

Finnas i övrigt ord, uttryck eller talesätt, som antyda eller åsyfta skillnaden mellan mans- och kvinnoarbeten?

2. Vem eller vilka (husbonden eller husmodern, männen eller kvinnorna) skötte och utfodrade hästarna, hölle rent i stallet o. s. v.?

Vem tog emot fölet, då en häst fölade? - Var det vanligt eller ovanligt, att kvinnor besökte stallet?

3. Vem eller vilka utfodrade och mjölkade korna, mockade ladugården o. s. v.? Har det förekommit att män utfört dylika sysslor?

Vem tog vid kalvning emot den nyfödda kalven?

Vem ledde kon till tjuren för betäckning?

Hade man kvinnliga eller manliga vallhjon? Varför hade man vallhjon blott av det ena könet? Eller ha båda delarna förekommit? Vet man i så fall, vilket bruk som är äldst? Vallade pojkar ett visst slags djur och fliokorna ett annat slags?

Hade man särskilt vallhjon för vallning av byns får (man eller kvinna, pojke eller flicka)?

4. Ha kvinnorna hjälpt till vid uppförandet av gärdesgårdar? På vad sätt?

5. Vilken del togo kvinnorna i vårbruket? Plöjde de? Har det varit kvinnogöra att dika? Körde de gödsel?

6. Vem brukade så (husmodern, husfadern eller annan person) Har det varit vanligt, att husmodern sått något visst sädeslag, medan husbonden sått det övriga utsädet? Vem sådde t. ex. linet?

7. Vilka (män, kvinnor eller barn) har det ålegat att sörja för vinterbehovet av löv och mossor åt kreaturen?

Vem eller vilka ombesörjde torvtäkten?

8. Redogör för vilka arbeten som vid slåttern av gammalt kommit på kvinnornas lott, Ha de skött lien, rllsan; ha de hjälpt till att hässa eller vålma höet eller att bära eller köra in det eller taga emot det på skullen? Har någon viss detalj i dessa arbeten varit förbehållen kvinnorna?

Hur deltog åldringar och barn i arbetet med fodrets tillverkatagande?

9. Hur ha kvinnorna deltagit i skördarbetet? Ha de skurit (med lie eller skära?), tagit upp eller bundit säden, kört in den i ladan o.s.v. Vad ha barnen gjort?

Vem tog upp linet, hampan, ärterna?

10. Ha kvinnorna hjälpt till med tröskningen? Ha de ensamma tröskat? Ha kvinnor ifrån bygden gått till andra orter eller angränsande landskap och tröskat? Vad ha de fått i lön här för? Återgiv berättelser om dylika färder!

Vilka skötte om rensningen (kastningen, sällningen) av den tröskade säden?

11. Vilka (män, kvinnor, åldringar, barn?) ha skött om bärplockningen? Har plockningen av någon viss bärsort varit förbehållen barnen?

12. Ha kvinnorna deltagit i fisket? Hur?

13. Hade man särskild slaktare i orten? För vad slags slakt anlätades denne, och vilka djur slaktades av gårdens eget folk?

Fanns i trakten någon kvinna, som åtog sig slakt? Vad slags djur slaktade hon?

Om slakt utfördes utan hjälp av yrkesslaktare, angiv då, vem eller vilka (husbonden eller husmodern, männen eller kvinnorna) som slaktade följande djurslag: Korna? Kalvarna? Fåren? Getterna? Svinen? Gässen, hönsen o.s.v.?

Beskriv utförligt arbetsfördelningen i övrigt vid slakten! Vem flådde och styckade djuret, tog emot blodet, tog reda på inälvorna o.s.v.?

14. Fanns förbud mot att havande kvinna deltog i arbetet med slakten? Varför?

Fingo barnen vara med och åse slakten, eller måste de först ha nått en viss ålder? Ansågs det kanske nyttigt för dem att hjälpa till vid slakten?

15. Vem har utfört kastrering? Vad slags djur ha kvinnor kastrerat?

16. Har det varit vanligt, att männen hjälpt till vid bakningen eller gräddandet av bröd? Eller har det ansetts olämpligt att männen sysslat med dylika göromål? Talesätt härom?

Vem har det ålegat att hugga ved, bära in ved och vatten?

17. Har det förekommit, att männen själva sytt sina kläder, kläder av visst slag t.ex. av skinn?

18. Vem har tillverkat skorna åt hushållsmedlemmarna? Ha kvinnorna själva tillverkat sina skor? Fanns skomakare i orten?

19. Vem eller vilka skötte om brännvinsbränningen? Brygden?

20. Vem skulle tända julbrasan?

21. Rådde någon skillnad beträffande matseder och matordning mellan män och kvinnor? Åto t.ex. männen först och kvinnorna sedan? Fingo endast männen sitta vid bordet och äta? Hade man olika bord för män och kvinnor?

Fingo barnen sitta med vid bordet och äta? Fingo de äta efter de övriga?

22. Fanns det vissa göromål, som ansågos åligga barnen? Vilka?

Måste barnen ha nått en bestämd ålder, vara konfirmerade e.d. för att få deltaga i vissa arbeten eller förrättningar, t.ex. jakt, skallgång? Om slakt se ovan. Vid vilken ålder fick en pojke räknas som fullgod kerl?

23. Har det hänt, att gårdens hela skötsel ålåg kvinnorna, t.ex. då männen befunnit sig ute på längre handelsfärder? Redogör härför!

24. Har det i orten funnits hantverk, som utövats av kvinnorna och varifrån en väsentlig del av hushållets inkomster härrör genom försäljning av de framställda varorna? Har det förekommit, att män livnär sig på eljest kvinnliga yrken, t.ex. vävning, stickning?

25. Ha kvinnorna begivit sig ut på handelsfärder? Berätta härom.

26. Har det förekommit, att hela familjer begivit sig ut på tiggerfärd till andra socknar eller landskap? Eller har det hänt, att endast hufvudern eller husmodern företagit dylika färder eller att man skickat ut barnen? Beskriv utförligt de resor eller vandringar, man företog i detta syfte.
